

**โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี จังหวัดนราธิวาส**

๑. ความเป็นมา/ พระราชดำริ

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ จังหวัดนราธิวาส เป็นโครงการที่สนับสนุนกิจกรรมการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ซึ่งมีพระราชดำริให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเป็นเสมือนพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต และงานวิชาการเกษตรได้เข้าไปมีส่วนร่วมสนับสนุนในการสร้างสวนรวบรวมพันธุกรรมพืชของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ซึ่งมีสวน ๕๐ ปี ครองราชย์ และสวน ๗๒ พรรษา ซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมพันธุกรรมพืชในภาคใต้

๒. การสนองพระราชดำริ/ การเข้าร่วมโครงการของกรมวิชาการเกษตร

หน่วยงานกรมวิชาการเกษตร เป็นหน่วยงานร่วมดำเนินการ รับผิดชอบงานด้านพืชและเห็ด สนับสนุนการวิจัยพันธุ์พืชที่เหมาะสมกับพื้นที่โครงการฯ จัดหาพันธุ์พืชมาสนับสนุนเพื่อวางแผนการผลิตและการตลาดให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และให้คำปรึกษา แนะนำ การปลูกพืชและการเพาะเห็ด

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ วัตถุประสงค์ทั่วไปของโครงการ

เพื่ออนุรักษ์พันธุกรรมพืชและนิเวศน์ป่าดั้งเดิม

๓.๒ วัตถุประสงค์เฉพาะในส่วนของงานวิชาการเกษตร (กรมวิชาการเกษตร)

เพื่ออนุรักษ์รวบรวมพันธุ์ดาหลา พันธุ์หวาย พันธุ์กล้วยไม้พื้นเมือง พันธุ์หม้อข้าวหม้อแกงลิง และพืชอื่นๆ ที่มีความสำคัญในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส

๔. พื้นที่เป้าหมาย

๔.๑ พื้นที่เป้าหมายของโครงการ

- สวนยางเขาสำนัก หมู่ที่ ๕ ตำบลกะลุวอ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส
- สวนยางทักษิณราชนิเวศน์ หมู่ที่ ๔ ตำบลกะลุวอเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส
- งานวิชาการเกษตร ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง หมู่ที่ ๖ ตำบลกะลุวอเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

- ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส หมู่ที่ ๑ ตำบลปะลัรู อำเภอสุไหงปาดี จังหวัดนราธิวาส

๔.๒ พื้นที่เป้าหมายของงานวิชาการเกษตร (กรมวิชาการเกษตร)

- สวนยางเขาสำนัก หมู่ที่ ๕ ตำบลกะลุวอ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส
- สวนยางทักษิณราชนิเวศน์ หมู่ที่ ๔ ตำบลกะลุวอเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส
- งานวิชาการเกษตร ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง หมู่ที่ ๖ ตำบลกะลุวอเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

- ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส หมู่ที่ ๑ ตำบลปะลัรู อำเภอสุไหงปาดี จังหวัดนราธิวาส

๕. หน่วยงานรับผิดชอบ

๕.๑ หน่วยงานรับผิดชอบหลักของโครงการ

- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ กรมพัฒนาที่ดิน

๕.๒ หน่วยงานวิชาการเกษตร (กรมวิชาการเกษตร)

- ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส

- สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ ๘ จังหวัดสงขลา

๖. งบประมาณ

๖.๑ งบปกติกรมวิชาการเกษตร

ในปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ได้รับการจัดสรรงบประมาณ จำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท

๖.๒ งบอื่นๆ (ระบุ)

- กปร.
- มูลนิธิชัยพัฒนา
- อื่น ๆ (ระบุ)

๗. ผลการดำเนินงาน

๗.๑ กิจกรรมถ่ายทอดเทคโนโลยี

๗.๑.๑ แปลงต้นแบบ / แปลงสาธิต

การปลูกรักษาพันธุ์กรรมพืช

(๑) การปลูกรักษาพันธุ์กล้วยไม้พื้นเมือง

ดำเนินการรวบรวมและปลูกรักษาพันธุ์ร่วมกับพืชอื่นๆ ในเนื้อที่ จำนวน ๑ ไร่ ณ สวนยางเขาสำนักและศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส มีการปฏิบัติดูแลรักษาตามแผนการปฏิบัติงาน โดยการใส่ปุ๋ยคอก ๑ เดือน/ครั้ง และปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ จำนวน ๓ เดือน/ครั้ง กำจัดวัชพืชอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งได้มีการเปลี่ยนวัสดุเครื่องปลูกใหม่ซึ่งใช้กาบมะพร้าวสับ กล้วยไม้พื้นเมืองที่ปลูกในพื้นที่ดินสามารถเจริญเติบโตได้ดีมาก ทอยออกดอกเกือบทั้งปี สำหรับกล้วยไม้พื้นเมืองที่ปลูกตามคาคบไม้ในช่วงฤดูฝน สามารถเจริญเติบโตได้ดี แต่เมื่อฝนทิ้งช่วงต้นจะแคระแกร็น

(๒) การปลูกรักษาพันธุ์หม้อข้าวหม้อแกงลิง

ดำเนินการรวบรวมและปลูกรักษาพันธุ์ร่วมกับพืชอื่นๆ ในเนื้อที่ จำนวน ๑ ไร่ ณ สวนยางเขาสำนักและศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส ในสภาพกลางแจ้งและได้ร่มเงา เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการเจริญเติบโต ซึ่งสามารถจำแนกตามลักษณะใบ มี ๒ ชนิด คือ พันธุ์ใบใหญ่ และพันธุ์ใบเล็ก มีการปฏิบัติดูแลรักษาตามแผนการปฏิบัติงาน โดยการใส่ปุ๋ยคอก ๔ เดือน/ครั้ง ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ จำนวน ๓ เดือน/ครั้ง และกำจัดวัชพืชอย่างสม่ำเสมอ

(๓) การปลูกรักษาพันธุ์หวาย

ดำเนินการรวบรวมและปลูกรักษาพันธุ์ร่วมกับพืชอื่นๆ ในเนื้อที่ จำนวน ๑๐ ไร่ ณ สวนยางเขาสำนัก และงานวิชาการเกษตร ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ซึ่งมี ๗ ชนิด ได้แก่ หวายน้ำผึ้ง หวายหนามขาว หวายข้อดำ หวายโป่ง หวายตะค้าทอง หวายน้ำ และหวายข้าวสาร มีการปฏิบัติดูแลรักษาตามแผนการปฏิบัติงาน โดยการใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ จำนวน ๔ เดือน/ครั้ง และกำจัดวัชพืชอย่างสม่ำเสมอ โดยหวายทั้ง ๗ ชนิด มีการเจริญเติบโตดี ออกดอก และมีเมล็ดที่สามารถนำไปขยายพันธุ์ต่อไปได้

(๔) การปลูกรักษาพันธุ์กระทือ

ดำเนินการรวบรวมและปลูกรักษาพันธุ์ร่วมกับพืชอื่นๆ ในเนื้อที่ จำนวน ๑ ไร่ ณ สวนยางเขาสำนักและศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส มีลักษณะช่อดอกและสีสันทดต่างกันไป หลายรูปแบบ จำแนกตามสีดอกมี ๒ สี ได้แก่ สีแดง และสีเหลือง มีการปฏิบัติดูแลรักษาตามแผนการปฏิบัติงาน โดยการใส่ปุ๋ยคอก ๕ เดือน/ครั้ง ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ จำนวน ๔ เดือน/ครั้ง และกำจัดวัชพืชอย่างสม่ำเสมอ

(๕) การปลูกรักษาพันธุ์ปาล์มบังสุรย์

ดำเนินการรวบรวมและปลูกรักษาร่วมกับพืชอื่นๆ ในเนื้อที่ จำนวน ๒ ไร่ ณ ศูนย์วิจัย และพัฒนาการเกษตรนราธิวาส มีการปฏิบัติดูแลรักษาตามแผนการปฏิบัติงาน โดยการใส่ปุ๋ยคอก ๕ เดือน/ครั้ง ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ จำนวน ๔ เดือน/ครั้ง ตัดแต่งทางใบ และกำจัดวัชพืชอย่างสม่ำเสมอ

(๖) การปลูกรักษาพันธุ์กระพ้อ

ดำเนินการรวบรวมและปลูกรักษาร่วมกับพืชอื่นๆ ในเนื้อที่ จำนวน ๐.๕ ไร่ ณ สวนยาง ทักษิณราชนิเวศน์ มีการปฏิบัติดูแลรักษาตามแผนการปฏิบัติงาน โดยการใส่ปุ๋ยคอก ๕ เดือน/ครั้ง ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ จำนวน ๔ เดือน/ครั้ง ตัดแต่งทางใบ และกำจัดวัชพืชอย่างสม่ำเสมอ

(๗) การปลูกรักษาพันธุ์ปาล์มจีบ

ดำเนินการรวบรวมและปลูกรักษาร่วมกับพืชอื่นๆ ในเนื้อที่ จำนวน ๐.๕ ไร่ ณ สวนยาง ทักษิณราชนิเวศน์ มีการปฏิบัติดูแลรักษาตามแผนการปฏิบัติงาน โดยการใส่ปุ๋ยคอก ๕ เดือน/ครั้ง ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ จำนวน ๔ เดือน/ครั้ง ตัดแต่งทางใบ และกำจัดวัชพืชอย่างสม่ำเสมอ

การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุ์กรรมพืช

(๑) การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุ์ดาหลา

ดำเนินการรวบรวมและปลูกรักษาร่วมกับพืชอื่นๆ ในเนื้อที่ จำนวน ๙ ไร่ ณ สวนยางเขาสำนัก, ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส, งานวิชาการเกษตร ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ และสวนยาง ทักษิณราชนิเวศน์ ซึ่งสามารถจำแนกพันธุ์ดาหลาตามลักษณะใบได้ ๒ ชนิด คือ พันธุ์ลักษณะใบเขียว และพันธุ์ ลักษณะใบเขียวใต้ใบแดง และจำแนกตามสีดอกมี ๓ สี ได้แก่ ดาหลาดอกสีแดง ดอกสีชมพู และดอกสีขาว มีการปฏิบัติดูแลรักษาตามแผนการปฏิบัติงาน โดยการใส่ปุ๋ยคอก ๕ เดือน/ครั้ง ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ จำนวน ๔ เดือน/ครั้ง และกำจัดวัชพืชอย่างสม่ำเสมอ และได้มีการนำพันธุ์ดาหลาไปขยายพันธุ์ด้วยการนำ หน่อไปปลูกโดยหน่วยงานราชการ สถานศึกษา ภาคเอกชน และเกษตรกรทั่วไป ส่วนดอกดาหลานั้นสามารถ จำหน่ายเป็นรายได้ นำส่งเป็นรายได้แผ่นดิน

(๒) การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุ์หมากแดง

ดำเนินการรวบรวมและปลูกรักษาร่วมกับพืชอื่นๆ ในเนื้อที่ จำนวน ๕ ไร่ ณ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส และงานวิชาการเกษตรศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ มีการปฏิบัติดูแลรักษาตาม แผนการปฏิบัติงาน โดยการใส่ปุ๋ยคอก ๕ เดือน/ครั้ง ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ จำนวน ๔ เดือน/ครั้ง และกำจัด วัชพืชอย่างสม่ำเสมอ และได้มีการนำต้นพันธุ์หมากแดงไปขยายพันธุ์ด้วยการนำต้นพันธุ์ไปปลูกโดยหน่วยงาน ราชการ สถานศึกษา ภาคเอกชน และเกษตรกรทั่วไป

๘. ผลสำเร็จ/ ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

-สามารถรวบรวมและปลูกดูแลรักษาพันธุ์กล้วยไม้พื้นเมือง พันธุ์หม้อข้าวหม้อแกงลิง พันธุ์หวาย พันธุ์ดาหลาและกระทือ และพืชอื่นๆ ที่สำคัญ ได้แก่ พันธุ์ปาล์มบังสุรย์, พันธุ์กระพ้อ, พันธุ์ปาล์มจีบ, พันธุ์ หมากแดง เพื่อให้เป็นแหล่งรวบรวมและศึกษาด้านการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชของจังหวัดนราธิวาส

๙. ปัญหา/ อุปสรรค

- ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้ปฏิบัติงานจากเหตุการณ์ก่อความไม่สงบ
- ขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น โรคพืช, กวีวิทยา และปฐพีวิทยา